

tematygodnia

Czy zawarta umowa leasingu jest leasingiem finansowym czy operacyjnym? To zależy od tego, do jakich przepisów sięgniemy, szukając odpowiedzi na to pytanie. Prawo podatkowe określa tu inne kryteria niż prawo bilansowe

PIOTR PRZEMYSŁAW ŻAK

Jaki leasing: finansowy czy operacyjny?

Zdarza się więc, że dla celów rachunkowości powinniśmy zaliczyć umowę do leasingu finansowego, a dla celów podatkowych do leasingu operacyjnego. Ewidencjonowanie skutków takich „dwoistych” umów może sprawić nie mały problem.

Leasing to – obok kredytu bankowego – jedna z najbardziej rozpowszechnionych form zewnętrznego finansowania aktywów, a zwłaszcza składników rzeczowego majątku trwałego. W praktyce mamy do czynienia z dwoma podstawowymi formami umów leasingowych: z tzw. leasingiem operacyjnym oraz z leasingiem finansowym. Przy leasingu operacyjnym leasingowana rzecz ujęta jest jako środek trwały w ewidencji leasingodawcy, przy finansowym będzie ona natomiast figurować jako składnik środków trwałych u leasingobiorcy. Przepisy podatkowe nie operują pojęciami „leasing operacyjny” i „leasing finansowy”, jednak są one powszechnie stosowane w praktyce gospodarczej, i będziemy się nimi posługiwali w dalszej części artykułu.

W księgach finansowy, w podatkach – operacyjny

Większość zawieranych umów leasingu to – z punktu widzenia prawa bilansowego – leasing finansowy. Umowa leasingu (w rozumieniu kodeksu cywilnego) to oczywiście odpłatna umowa zawarta na czas oznaczony. Wystarczy, że spełnia ona którykolwiek (bądź kilka) z warunków wskazanych w art. 3 ust. 4 uor (patrz ramka), by miała charakter leasingu finansowego (najczęściej spełnione są przesłanki wskazane w pkt 2, 3 i 4). W księgach rachunkowych skutkuje to m.in. tym, że leasingowany składnik majątku powinien być włączony do bilansowej ewidencji korzystającego. Równocześnie zdecydowana większość tego rodzaju umów dla celów podatkowych pozostaje leasingiem operacyjnym. Nie ma w nich bowiem postanowienia, że odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający.

Taka dwoistość umowy, która „bilansowo” jest leasingiem finansowym, a „podatkowo” – leasingiem operacyjnym, musi mieć rów-

nież odzwierciedlenie w księgach rachunkowych i podatkowych leasingobiorcy. Wystąpi więc tak nie lubiana przez większość księgowych rozbieżność w ewidencji bilansowej i podatkowej leasingu. Może ona dodatkowo skutkować powstawaniem przejściowych różnic z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Dopuszczalne uproszczenia

Pamiętajmy, że leasingobiorca (korzystający), którego roczne sprawozdanie finansowe nie podlega obowiązkowi badania i ogłoszenia w myśl art. 64 ust. 1 uor, może kwalifikować umowy leasingu według zasad określonych w przepisach podatkowych i nie stosować art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o rachunkowości. Stosowanie tego uproszczenia powinno mieć umocowanie w polityce rachunkowości firmy. Należy też o tym poinformować we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego jednostki.

Leasingobiorcy, których roczne sprawozdania finansowe podlegają obowiązkowi badania, powinni kwalifikować umowy leasingu zgodnie z postanowieniami ustawy o rachunkowości. Zdarza się jednak, że księgowi niektórych takich firm poprzestają na określeniu „podatkowego” typu umowy i ewidencjonują je tak jak zwykły najem, podczas gdy umowa ewidentnie spełnia przesłanki do uznania jej w księgach rachunkowych za leasing finansowy.

Ewidencja „dwoistych” umów

Przyjrzyjmy się, w jaki sposób należy ewidencjonować umowę, która „podatkowo” jest leasingiem operacyjnym, a „bilansowo” – finansowym.

PRZYKŁAD

W kwietniu 2006 r. spółka akcyjna T podpisała umowę leasingu urządzenia technicznego o wartości ofertowej 84 600 zł netto (wartość ta wynika z umowy). Okres trwania tej umowy to 3 lata (36 miesięcy). Spółka zobowiązała się do uiszczania następujących płatności:

• opłaty wstępnej (inicjalnej) w kwocie 4000 zł netto (opłata nie

jest zaliczana na poczet spłaty kapitału),
• 36 rat po 2632 zł netto.
Przewidywany okres ekonomicznej użyteczności leasingo-

wanego urządzenia to 4 lata. Umowa zawiera zapis, że istnieje możliwość jej wypowiedzenia, z zastrzeżeniem, że wszelkie powstałe z tego tytułu koszty i stra-

ty poniesione przez finansującego pokrywa korzystający. W umowie nie ma natomiast zapisu, że odpisów umorzeniowych dokonuje korzystający. Spółka

►leasing w kodeksie cywilnym

Zgodnie z art. 709 kodeksu cywilnego przez umowę leasingu finansujący (czyli leasingodawca) zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, nabyć rzecz od oznaczonego zbywcy na warunkach określonych w tej umowie i oddać tę rzecz korzystającemu do używania albo używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony. Korzystający (czyli leasingobiorca) zobowiązuje się zapłacić finansującemu w uzgodnionych ratach wynagrodzenie pieniężne, równe co najmniej cenie lub wynagrodzeniu z tytułu nabycia rzeczy przez finansującego. Dysponentem przedmiotu leasingu jest leasingobiorca,

a korzyści ekonomiczne czerpią tutaj obie strony umowy: leasingodawca pobiera w ratach wynagrodzenie pieniężne od korzystającego, ten zaś czerpie korzyści poprzez wykorzystywanie przedmiotu umowy w swojej działalności. Umowy leasingowe konstruowane są zwykle w ten sposób, że w czasie trwania podstawowego okresu wartość przedmiotu umowy (tj. cena netto, po jakiej przedmiot umowy został nabyty) jest w całości spłacana finansującemu (część kapitałowa raty). Po zakończeniu umowy przedmiot leasingu podlega zwykle wykupowi po cenie istotnie niższej niż wartość rynkowa z dnia tego wykupu.

►leasing podatkowy

Umowa leasingu będzie dla celów podatkowych traktowana jak leasing finansowy wówczas, gdy łącznie będą spełnione trzy poniższe warunki:

- 1) umowa została zawarta na czas oznaczony,
- 2) suma ustalonych w niej leasingu opłat, pomniejszona o należny podatek od towarów i usług, odpowiada co najmniej wartości początkowej środków trwałych lub

wartości niematerialnych i prawnych,

- 3) umowa zawiera postanowienie, że odpisów amortyzacyjnych w podstawowym okresie umowy leasingu dokonuje korzystający.

Jeśli któryś z tych warunków nie jest spełniony (a dotyczy to zazwyczaj trzeciego warunku), wówczas „podatkowo” taką umowę uznajemy za leasing operacyjny.

►leasing w księgach rachunkowych

Zgodnie z ustawą o rachunkowości (art. 3 ust. 4) umowę leasingu zakwalifikujemy jako leasing finansowy, gdy spełnia ona co najmniej jeden z następujących warunków:

- 1) przenosi własność jej przedmiotu na korzystającego po zakończeniu okresu, na który została zawarta,
- 2) zawiera prawo do nabycia jej przedmiotu przez korzystającego, po zakończeniu okresu, na jaki została zawarta, po cenie niższej od wartości rynkowej z dnia nabycia,
- 3) okres, na jaki została zawarta, odpowiada w przeważającej części przewidywanemu okresowi ekonomicznej użyteczności środka trwałego lub prawa majątkowego, przy czym nie może być on krótszy niż 3/4 tego okresu; prawo własności przedmiotu umowy może być, po okresie, na jaki umowa została zawarta, przeniesione na korzystającego,
- 4) suma opłat, pomniejszonych o dyskonto, ustalona w dniu zawarcia umowy i przypadająca do zapłaty w okresie jej obowiązywania, przekracza 90 proc. wartości rynkowej przedmiotu umowy na ten dzień; w sumie opłat uwzględnia się wartość końcową przedmiotu umowy, którą korzystający zobowiązuje się zapłacić za przeniesienie na niego własności tego przedmiotu; do sumy opłat nie zalicza się

płatności na rzecz korzystającego za świadczenia dodatkowe, podatków oraz składek na ubezpieczenie tego przedmiotu, jeżeli korzystający pokrywa je niezależnie od opłat za używanie,

- 5) zawiera przyrzeczenie finansującego do zawarcia z korzystającym kolejnej umowy o oddanie w odpłatne używanie tego samego przedmiotu lub przedłużenia umowy dotychczasowej, na warunkach korzystniejszych od przewidzianych w dotychczasowej umowie,
- 6) przewiduje możliwość jej wypowiedzenia, z zastrzeżeniem, że wszelkie powstałe z tego tytułu koszty i straty poniesione przez finansującego pokrywa korzystający,
- 7) przedmiot umowy został dostosowany do indywidualnych potrzeb korzystającego; może on być używany wyłącznie przez korzystającego, bez wprowadzania w nim istotnych zmian.

Zauważmy, że by dana umowa została uznana za leasing finansowy, nie jest konieczne wprowadzenie do niej jakichkolwiek zapisów wskazujących, która ze stron będzie dokonywała odpisów umorzeniowych od leasingowanej rzeczy (w wypadku kwalifikacji „podatkowej” ma to zasadnicze znaczenie).

PAWEŁ GAŁKA

po zakończeniu umowy leasingu ma zamiar skorzystać z opcji jego zakupu za „symboliczną złotówkę”. Spółka T jest czynnym podatnikiem VAT, a leasingowane urządzenie techniczne będzie służyć wyłącznie wykonywaniu czynności opodatkowanych tym podatkiem. Środek trwały będzie amortyzowany liniowo przez 4 lata, bo na tyle właśnie określono czas jego ekonomicznej użyteczności (usta-

lenie kwoty miesięcznego odpisu: 84 600 zł : 4 : 12 = 1762,50 zł). Z punktu widzenia prawa bilansowego umowa ma charakter leasingu finansowego (spełnione warunki: 3, 4 i 6 - patrz ramka → dF 6). Z punktu widzenia ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych umowa ta jest z kolei leasingiem operacyjnym. Roczne sprawozdania finansowe spółki akcyjnych zawsze podlegają badaniu w myśl art. 64 ust. 1

ustawy o rachunkowości. Zatem spółka nie może stosować uproszczenia polegającego na ujmowaniu leasingu w księgach rachunkowych równoległe z rozliczeniem podatkowym tej umowy.

Jak założyliśmy, korzystający ma uiścić 36 rat po 2632 zł netto każda. Wartość początkowa wziętego w leasing urządzenia to 84 600 zł - jeśli podzielimy ją przez 36, otrzymamy kwotę miesięcznej raty, jaka przypada na spłatę kapitału. Zatem 84 600 : 36 = 2350 zł. Wobec tego, na tzw. część odsetkową będzie z każdej płaconej raty przypadać 282 zł (2632 zł - 2350 zł). Zakładamy tu, że w umowie leasingu nie zawarto harmonogramu spłaty z podziałem raty na część kapitałową i odsetkową. Jeśli jednak taki harmonogram z wydzieleniem istnieje, to przy księgowaniu rozliczenia poszczególnych rat należy z niego korzystać (szczególnie że raty mogą być ustalone jako annuitedy, gdzie wraz z upływem czasu wzrasta spłata kapitału, a maleje część odsetkowa, co lepiej odwzorowuje proces zewnętrznego finansowania aktywu).

Przykładowe księgowania związane z przyjęciem wyleasingowanego urządzenia do ewidencji oraz późniejsze rozliczanie rat dla wyżej

poczynionych założeń przedstawiamy w ramce poniżej.

Rozbieżności w kosztach

Jeśli umowa leasingu dla celów podatkowych jest leasingiem operacyjnym, to naliczana comiesięcznie amortyzacja (dla celów bilansowych) nie będzie kosztem uzyskania przychodów. Kosztem takim będą natomiast kwoty netto wynikające z comiesięcznie otrzymywanych faktur VAT (nie ma tu znaczenia rozdział na część odsetkową i kapitałową). W poszczególnych miesiącach kwoty kosztów zaliczanych do kosztów uzyskania przychodów będą w naszym przypadku wyższe od ujmowanych bilansowo kosztów amortyzacji i odsetkowej części raty (2632 > 1762,50 + 282). Kosztem podatkowym, a zarazem kosztem bilansowym (przy odstąpieniu od rozliczenia międzyokresowego) będzie natomiast poniesiona opłata wstępna.

PRZYKŁAD

Zakładając, że pierwszy odpis umorzeniowy oraz pierwsze zafakturowanie raty następuje w

maju br., to do końca roku zarachowane będą następujące koszty (pomijamy opłatę wstępną):
- podatkowo: 8 rat po 2632 zł, tj. 21 056 zł,
- bilansowo: 8 odpisów umorzeniowych po 1762,50 zł, tj. 14 100 zł oraz 8 odsetkowych części rat po 282 zł, tj. 2256 zł. Łącznie bilansowy wynik okresu obciążony zatem kwota 16 356 zł.

Zauważmy też, że okres „podatkowego” ujmowania w kosztach skutków umowy leasingowej zakończy się szybciej niż okres, w którym zarachowywane będą niestanowiące kosztu uzyskania przychodów odpisy umorzeniowe. To powoduje, że na koniec roku tego rodzaju rozbieżność powinna być brana pod uwagę przy ustalaniu rezerwy na odroczone podatki dochodowe.

Rozbieżność w wysokości kosztów „bilansowych” i „podatkowych” jest tym większa, im większa jest różnica między długością podatkowego okresu umowy leasingowej a przyjętym okresem amortyzacji bilansowej środka trwałego.

→ jak to księguwać

1. Faktura VAT dotycząca opłaty wstępnej:
Wn konto 24 „Inne rozrachunki” - rozliczenie opłaty wstępnej - 4000 zł
Ma konto 22 „naliczony podatek VAT” - 880 zł
Ma konto 24 „Inne rozrachunki” - rozrachunki z tytułu leasingu - 4880 zł

2. Odbiór przedmiotu leasingu i jego ujęcie w księgach na podstawie dowodu OT - 84 600 zł:
Wn konto 01 „Środki trwałe”
Ma konto 24 „Inne rozrachunki” - rozrachunki z tytułu leasingu - kapitał

3. Rozliczenie opłaty wstępnej (dowód PK) 4000 zł:
Wn konto 75 „Koszty finansowe”
Ma konto 24 „Inne rozrachunki” - rozliczenie opłaty wstępnej (uwaga: gdyby takie zarachowanie opłaty wstępnej w istotny sposób wpłynęło na wynik okresu, wówczas należałoby rozważyć dokonanie rozliczenia międzyokresowego tej opłaty)
Uiszczenie opłaty wstępnej przelewem bankowym - 4880 zł:
Wn konto 24 „Inne rozrachunki” - rozliczenie opłaty wstępnej
Ma konto 31 „Bieżący rachunek bankowy”

4. Zarachowanie miesięcznego bilansowego odpisu amortyzacyjnego 1762,50 zł:
Wn konto 40 „Koszty rodzajowe” - amortyzacja
Ma konto 07 „Umorzenie środków trwałych” i ew. równoległe wg miejsc powstawania:
Wn konto zesp. 5,
Ma konto 49 „Rozliczenie kosztów”

5. Faktura VAT za czynsz (kwota netto faktury to 2632 zł + VAT należny 579,04 zł = 3211,04 zł; pamiętajmy, że w kwocie netto zawarta jest część kapitałowa w kwocie 2350 zł i odsetkowa w kwocie 282 zł). Dla lepszego zobrazowania księgowania użyjemy konta 30 „Rozliczenie zakupu” oraz kont: 24-1 „Inne zobowiązania - zobowiązanie bieżące wobec leasingodawcy” - służy do uchwycenia bieżącego

zobowiązania z tytułu należnej opłaty leasingowej, 24-2 - rozliczenie opłaty leasingowej - służy do rozliczenia zarachowanej, bieżącej opłaty netto na część odsetkową (podlega przeniesieniu w ciężar kosztów finansowych) i część kapitałową (zmniejsza zobowiązanie zarachowane w operacji nr 2):

→ wartość faktury brutto - 3211,04 zł:
Wn konto 30 „Rozliczenie zakupu”
Ma konto 24-1 „Inne zobowiązania - zobowiązanie bieżące wobec leasingodawcy”
→ wartość netto faktury - 2632 zł:
Wn konto 24-2 „rozliczenie opłaty leasingowej”
Ma konto 30 „Rozliczenie zakupu”
→ VAT naliczony - 579,04 zł:
Wn konto 22 „naliczony podatek VAT”
Ma konto 30 „Rozliczenie zakupu”

6. Zapłata przelewem bieżącego zobowiązania wobec leasingodawcy - 3211,04 zł:
Wn konto „24-1 „Inne zobowiązania - zobowiązanie bieżące wobec leasingodawcy”
Ma konto 13 „Rachunek bankowy”

7. Rozliczenie poniesionej opłaty leasingowej (rozdziel na część kapitałową i odsetkową):
→ część odsetkowa raty - 282 zł:
Wn konto 75 „Koszty finansowe”
Ma konto 24-2 „Rozliczenie opłaty leasingowej”
→ część kapitałowa raty - 2350 zł:
Wn konto 24 „Inne rozrachunki” - rozrachunki z tytułu leasingu - kapitał
Ma konto 24-2 „Rozliczenie opłaty leasingowej”

Kolejne raty leasingowe zarachowujemy i rozliczamy analogicznie jak w operacjach 5 - 7. Zauważmy, że każde takie księgowanie powoduje w konsekwencji ujęcie kosztu finansowego w postaci odsetkowej części raty oraz zmniejszenie zobowiązania „kapitałowego” z tytułu leasingu zarachowanego pierwotnie na stronie Ma konto 24. Po zapłaceniu wszystkich 36 rat zobowiązanie na tym koncie zniknie. Comiesięcznie należy też księguwać odpis umorzeniowy.

→ leasing w podatku VAT

Podział na leasing finansowy i operacyjny jest też istotny dla celów podatku VAT. Leasing finansowy jest bowiem traktowany jak dostawa towarów, a leasing operacyjny jak usługa.

To z kolei rozstrzyga o sposobie fakturowania rat leasingowych. Gdy mamy do czynienia ze świadczeniem usługi, to leasingodawca fakturuje kolejne raty leasingowe. Obowiązek podatkowy powstaje u niego z momentem otrzymania całości lub części zapłaty, nie później jednak niż z upływem terminu płatności określonego w umowie leasingu lub na fakturze.

Natomiast gdy leasing jest traktowany jak dostawa towarów, to faktura musi być wystawiona nie później niż 7 dni od wydania przedmiotu leasingu i obejmuje całą kwotę należną leasingodawcy (w tym podatek VAT) - jest to więc fakturowanie „z góry”. Obowiązek podatkowy powstaje u leasingodawcy na zasadach ogólnych dla dostawy towarów - z chwilą wystawienia faktury (lecz nie później niż 7 dni od wydania towaru).

Kryteria podziału znajdziemy w art. 7 ustawy o VAT. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 za dostawę towarów rozumie się także wydanie towarów na podstawie umowy leasingu lub innej umowy o podobnym charakterze zawartej na czas określony, jeżeli przewiduje ona, że w następstwie normalnych zdarzeń przewidzianych w tej umowie lub z chwilą zapłaty ostatniej raty prawo własności zostanie przeniesione. Z art. 7 ust. 9 wynika z kolei, że dotyczy to tylko takich umów leasingu lub innych umów o podobnym charakterze, w wyniku których, zgodnie z przepisami o podatku dochodowym, odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający (leasingobiorca), oraz umowy leasingu gruntów. Kryterium podziału umów leasingowych dla celów VAT jest więc w dużej mierze oparte na kryterium podziału leasingu na operacyjny i finansowy, przyjętym w ustawach o podatku dochodowym.

-a.kol.